

Stát a daně

Stát a jeho fungování vždycky něco stojí, a není dobré na to hledět jako na zatížení, protože jde přinejmenším zčásti o nezbytné pečování o to, aby společnost co nejlépe fungovala. A je pochopitelné, že se na příslušných výlohách musí podílet všichni, dnes většinou v podobě daní. Většina lidí si vydělává na život (svůj a rodiny) jak svou vlastní prací (vlastním přičiněním), tak nákupem a prodejem (či spíše prodejem a nákupem), a stát (tedy vlastně společnost prostřednictvím státu) má mimo jiné zajišťovat směnu a obchodování proti krádežím a loupení. A tu vyvstává otázka, kdy se nerovnosti při směně, prodeji a nákupu vychylují natolik, že už lze kriticky hovořit o podvádění až oloupení. Protože je nesnadné a leckdy dokonce nemožné poměry na trhu dirigovat, dokonce i stát, který má pečovat o svobodu trhu, musí alespoň nepřímo intervenovat, a činí tak z větší části také daňovou politikou. A právě v tom se otvírá zásadní otázka: má danit všechny „stejně“ (rozumí se nikoli tak, že každý platí stejnou částku, nýbrž stejné procento z výdělku nebo ze zisku), anebo mají být daně nějak odstupňovány? Stát, který by chtěl uplatňovat tzv. daňovou rovnost, pak ve skutečnosti ve větší nebo menší míře nahrává bohatým, neboť bohatí snáze hromadí bohatství než chudí (už jen proto, že jsou daně obvykle jen ve svých ziscích resp. přírůstcích, ale nejsou daně ze svého skutečného bohatství, které ovšem samo nese s sebou nemalé zisky, jednak uplatňováním investic do výnosných podniků, ale také pouze ve formě renty). Tzv. rovné daně pak nutně vedou k rostoucím rozdílům mezi chudými a bohatými, které jsou nejen považovány za významnou formu nespravedlnosti, ale při jistých příliš velkých výchylnkách nutně vedou k sociálnímu neklidu. V takových případech je pak stát volán (nebo tlačěn) k intervenci resp. zásahům, a musí k nim přistoupit, ať chce nebo nechce. Pokusí-li se neklid potlačovat policejní nebo dokonce vojenskou silou (na jejichž financování se ovšem podílejí všichni), staví se na stranu bohatých proti chudým. V opačném případě se začne pokoušet o dodatečné (a opožděné) majetkové postižení těch nejbohatších, ale se všemi nežádoucími následky a průvodními znaky, jimiž jsou poškozeni nakonec také všichni. Proto je nanejvýš záhodné dávat přednost včasným úpravám formy zdanění, které zabrzdí nadměrné obohacování bohatých a chudnutí chudých. Zároveň však musí dbát na to, aby neupadl do rovnostářství, které sice nevede k sociálnímu neklidu, ale ke stagnaci a úpadku iniciativnosti. (Velkým problémem je ovšem skutečnost rozdílů nejen mezi společnostmi vůbec, ale zejména mezi způsobem, jakým se rozdíly a napětí mezi chudými a bohatými upravují; tlak velkých společností nutí malé společnosti k postupům, které by jinak nevolily.)

(Písek, 140914-1.)